

Spis treści

Rozdział I

Zdrowie i płodność kobiety

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	1
1. Okresy życia kobiety – <i>Michał Bokiniec</i>	2
1.1. Okres dojrzewania, pokwitania	2
1.2. Okres dojrzałości płciowej	11
1.3. Okres przekwitania	13
2. Opieka nad kobietą w różnych fazach jej życia – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	18
2.1. Okres pokwitania	18
2.2. Okres dojrzałości płciowej	20
2.3. Okres przekwitania	22
3. Planowanie rodziny – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	25
3.1. Zasady ogólne	25
3.2. Metody naturalne	26
3.3. Antykoncepcja	33
3.4. Trudności z rozrodem	39
4. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	44

Rozdział II

Ciąża

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	45
5. Fizjologia ciąży – <i>Longin Marianowski, Piotr Marianowski</i>	46
5.1. Wstęp	46
5.2. Zmiany hormonalne w czasie ciąży	48
5.3. Podział życia wewnątrzmacicznego na okresy	48
5.4. Rozpoznanie ciąży	49
5.5. Czas trwania ciąży	54
5.6. Monitorowanie stanu płodu	55
6. Opieka przedporodowa – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	60
6.1. Opieka przedkoncepcyjna	60
6.2. Trójpoziomowa organizacja opieki perinatalnej	61
6.3. Opieka profilaktyczna nad kobietą ciężarną	63
6.4. Styl życia kobiety w okresie ciąży	68

6.5. Najczęstsze dolegliwości w czasie ciąży i sposoby radzenia sobie z nimi	81
6.6. Przygotowanie do rodzicielstwa i porodu	86
7. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	91

Rozdział III

Poród

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	93
8. Poród fizjologiczny – <i>Wiesław Szymański, Waldemar Dobrzyński</i>	94
8.1. Wprowadzenie	94
8.2. Definicja porodu fizjologicznego	94
8.3. Czynniki biorące udział w wyzwoleniu czynności skurczowej macicy	94
8.4. Charakterystyka czynności skurczowej macicy	98
8.5. Mechanizm porodu prawidłowego	100
8.6. Okresy porodu	104
9. Opieka nad kobietą podczas porodu fizjologicznego – <i>Barbara Prażmowska</i>	107
9.1. Rozpoznanie początku porodu	107
9.2. Przyjęcie kobiety rodzącej do szpitala	107
9.3. Badanie położnicze – podstawowe elementy	108
9.4. Prowadzenie porodu	115
9.5. Żywienie i nawadnianie w czasie porodu	116
9.6. Pozycje ciała w czasie porodu	116
9.7. Nawiązanie współpracy z rodzącą i osobą towarzyszącą	118
9.8. Udogodnienia dla rodzących	118
9.9. Walka z bólem w czasie porodu	119
9.10. Monitorowanie czynności serca płodu	120
9.11. Postęp porodu	121
9.12. Obserwacja stanu ogólnego i położniczego w III okresie porodu	122
9.13. Pielęgnowanie kobiety w IV okresie porodu	123
10. Poród przedwczesny – <i>Wiesław Szymański, Stanisław Skublicki</i>	125
10.1. Definicja	125
10.2. Epidemiologia	125
10.3. Etiologia i czynniki ryzyka porodu przedwczesnego	126
10.4. Przedwczesne pęknięcie pęcherza płodowego a poród przedwczesny	127
10.5. Zasady postępowania w przypadku przedwczesnego pęknięcia błon płodowych	128

10.6. Niewydolność cieśniowo-szyjkowa.....	128
10.7. Przewidywanie i profilaktyka porodu przedwczesnego	129
10.8. Postępowanie w porodzie przedwczesnym.....	130
10.9. Prenatalna terapia kortykosteroidami	131
10.10. Prowadzenie porodu przedwczesnego.....	132
11. Pielęgnowanie ciężarnej z zagrażającym porodem przedwczesnym – <i>Marzena Bucholc</i>	135
11.1. Przyjęcie do szpitala i na oddział	135
11.2. Zapewnienie spokoju i leczenie spoczynkowe	135
11.3. Obserwacja stanu ogólnego i położniczego	136
11.4. Edukacja pacjentki	139
11.5. Udział pielęgniarki/położnej w leczeniu farmakologicznym	143
11.6. Rola pielęgniarki/położnej w przygotowaniu kobiety do wypisu i zaleceń do domu.....	144
12. Poród operacyjny – <i>Marek Szymański, Wiesław Szymański</i>	146
12.1. Cięcie cesarskie	146
12.2. Zabieg kleszczowy	156
12.3. Trakcja próżniowa	163
13. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	170

Rozdział IV

Połów

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	171
14. Przebieg połogu fizjologicznego – <i>Longin Marianowski,</i> <i>Piotr Marianowski</i>	172
15. Laktacja i karmienie piersią – <i>Celina Łepecka-Klusek,</i> <i>Marzena Bucholc</i>	174
15.1. Fizjologia laktacji.....	174
15.2. Skład mleka kobiecego i jego znaczenie dla zdrowia dziecka	175
15.3. Zmienność mleka kobiecego	178
15.4. Korzyści wynikające z karmienia piersią.....	179
15.5. Prawidłowa technika karmienia piersią	181
15.6. Czynniki warunkujące prawidłową laktację i hamujące ją	185
15.7. Promocja karmienia piersią	186
15.8. Grupy wsparcia	188
15.9. Trudności w karmieniu piersią.....	189
15.10. Przeciwwskazania do karmienia piersią.....	191

16.	Obserwacja i pielęgnowanie kobiety w położu fizjologicznym – <i>Jolanta Konieczna</i>	194
17.	Opieka nad kobietą w położu po cięciu cesarskim – <i>Jolanta Konieczna</i>	203
18.	Zakażenia położowe – <i>Longin Marianowski, Piotr Marianowski</i>	209
18.1.	Zakażenia miejscowe i ogólne	209
18.2.	Położowe zapalenie gruczołu piersiowego.....	210
19.	Pielęgnowanie w zakażeniach położowych – <i>Katarzyna Kanadys</i>	212
19.1.	Zasady ogólne	212
19.2.	Pielęgnowanie w zakażeniu ran krocza i pochwy	212
19.3.	Pielęgnowanie w zakażeniu błony śluzowej jamy macicy.....	214
19.4.	Pielęgnowanie w posocznicy położowej	215
19.5.	Pielęgnowanie w położowym zapaleniu piersi	217
20.	Profilaktyka zakażeń położowych – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	219
21.	Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	224

Rozdział V**Noworodek**

	Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	225
22.	Klasyfikacja noworodków – <i>Henryka Sawulicka-Oleszczuk</i>	226
23.	Noworodek donoszony – <i>Henryka Sawulicka-Oleszczuk</i>	228
23.1.	Zmiany przystosowawcze do życia pozamacicznego	229
23.2.	Adaptacja układu oddechowego	231
23.3.	Opieka lekarska nad noworodkiem	236
23.4.	Ocena stanu ogólnego noworodka.....	236
23.5.	Resuscytacja noworodków	238
23.6.	Noworodki za małe lub za duże w stosunku do wieku płodowego	240
23.7.	Noworodki urodzone po terminie	241
23.8.	Szczepienia w okresie noworodkowym	241
23.9.	Testy przesiewowe	242
24.	Pielęgnowanie noworodka donoszonego – <i>Anna Pilewska-Kozak</i>	243
24.1.	Postępowanie z noworodkiem w sali porodowej	243
24.2.	Przyjęcie noworodka na oddział położniczo-noworodkowy	246
24.3.	Pielęgnowanie i obserwacja dziecka w ciągu pierwszych 12 godzin życia.....	246
24.4.	Pielęgnowanie i obserwacja dziecka w ciągu kolejnych dni pobytu w szpitalu	247
24.5.	Pielęgnowanie w stanach przejściowych okresu noworodkowego	249

24.6. Pielęgnowanie noworodka z pieluszkowym zapaleniem skóry i zapobieganie jego wystąpieniu	250
24.7. Wypis noworodka ze szpitala – zalecenia dla matki/rodziców odnośnie do pielęgnowania dziecka w domu	251
24.8. Zadania pielęgniarki/położnej rodzinnej w opiece nad noworodkiem w środowisku domowym	252
25. Noworodek niedojrzały – wcześniak – <i>Henryka Sawulicka-Oleszczuk</i>	255
25.1. Trudności w adaptacji do życia pozamacicznego	255
25.2. Żywienie noworodka urodzonego przedwcześnie	260
25.3. Retinopatia wcześniaków	262
25.4. Szczepienia ochronne i testy przesiewowe	262
25.5. Opieka medyczna nad wcześniakiem po wypisaniu ze szpitala	263
26. Obserwacja i pielęgnowanie noworodka niedojrzałego – <i>Anna Pilewska-Kozak</i>	265
26.1. Postępowanie z noworodkiem niedojrzałym w sali porodowej	265
26.2. Obserwacja i pielęgnowanie w kolejnych dniach po narodzinach	266
26.3. Zadania pielęgniarki/położnej w stymulacji odruchu ssania u noworodka	269
26.4. Udział matki/rodziców w opiece nad noworodkiem niedojrzałym	270
26.5. Zadania pielęgniarki/położnej we wczesnej stymulacji rozwojowej wcześniaka (program wczesnej stymulacji rozwojowej)	272
26.6. Wypis ze szpitala – przygotowanie matki/rodziców do opieki nad dzieckiem w domu	276
27. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	277

Rozdział VI

Wybrane zagadnienia z patologii ciąży

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	279
28. Krwawienia podczas ciąży – <i>Jan Oleszczuk, Marzena Laskowska</i>	280
28.1. Poronienia	280
28.2. Łóżysko przodujące	282
28.3. Zaburzenia oddzielania się łożyska	284
28.4. Przedwczesne oddzielenie łożyska	284
28.5. Ciąża pozamaciczna	286
28.6. Ciąża szyjkowa	288
29. Pielęgnowanie ciężarnej z poronieniem zagrażającym – <i>Marzena Bucholc</i>	290
29.1. Przyjęcie do szpitala i na oddział	290

29.2. Leżenie w łóżku	290
29.3. Obserwacja i ocena	291
29.4. Odżywianie	292
29.5. Zapobieganie zaparciom	293
29.6. Zapewnienie spokoju i odpoczynku	293
29.7. Higiena ciała	295
29.8. Ćwiczenia gimnastyczne	296
29.9. Wypis ze szpitala i zalecenia do domu	296
30. Postępowanie pielęgniarki w przypadku niepomysłnego zakończenia ciąży – <i>Marzena Bucholc</i>	298
30.1. Przygotowanie do zabiegu łyżeczkowania jamy macicy	298
30.2. Opieka pielęgniarska podczas zabiegu i po nim	299
30.3. Wypis ze szpitala i zalecenia do domu	301
31. Nadciśnienie w ciąży – <i>Jan Oleszczuk, Marzena Laskowska</i>	304
31.1. Nadciśnienie tętnicze przewlekłe	304
31.2. Stan przedrzucawkowy	305
31.3. Rzucawka	311
31.4. Zespół HELLP	313
31.5. Stan przedrzucawkowy nałożony na przewlekłe nadciśnienie tętnicze	314
31.6. Nadciśnienie tętnicze ciążowe	315
32. Pielęgnowanie ciężarnych z objawami stanu przedrzucawkowego – <i>Marzena Bucholc</i>	317
32.1. Pielęgnowanie w łagodnej postaci stanu przedrzucawkowego	317
32.2. Pielęgnowanie w ciężkiej postaci stanu przedrzucawkowego	321
33. Opieka nad kobietą, u której wystąpił atak rzucawki – <i>Marzena Bucholc</i>	325
34. Konflikt serologiczny w układzie Rh – <i>Jan Oleszczuk, Marzena Laskowska</i>	328
34.1. Istota i niebezpieczeństwa konfliktu serologicznego	328
34.2. Prenatalna diagnostyka choroby hemolitycznej	329
34.3. Leczenie choroby hemolitycznej płodu	334
34.4. Ukończenie ciąży powikłanej konfliktem serologicznym	335
34.5. Profilaktyka konfliktu serologicznego	336
35. Konflikt serologiczny w układzie grupowym AB0 – <i>Jan Oleszczuk, Marzena Laskowska</i>	339
36. Badania diagnostyczne stosowane w położnictwie – <i>Jan Oleszczuk, Marzena Laskowska</i>	341
36.1. Kardiotokografia.....	341
36.2. Elektrokardiografia płodowa	344

36.3. Pulsoksymetria płodowa	344
36.4. Pobieranie próbek krwi płodu	345
36.5. Testy dojrzałości płuc płodu	345
36.6. Określanie stężenia alfa-fetoproteiny (AFP)	345
36.7. Amnioskopia	347
36.8. Amniopunkcja (amniocenteza)	347
36.9. Badanie kosmówki	348
36.10. Kordocenteza – badanie krwi płodowej	348
36.11. Ocena komórek płodowych w krążeniu matki.....	348
36.12. Badania ultrasonograficzne	348
36.13. Profil biofizyczny	349
36.14. Badanie przepływu krwi metodą Dopplera	350
37. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	352

Rozdział VII

Wybrane zagadnienia z ginekologii

Cele operacyjne rozdziału – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	353
38. Zakażenia i stany zapalne w ginekologii – <i>Tomasz Paszkowski,</i> <i>Radziszław Sikorski, Małgorzata H.J. Sikorska-Jaroszyńska</i>	354
38.1. Zapalenie sromu – <i>vulvitis</i>	355
38.2. Zapalenie pochwy – <i>vaginitis, colpitis</i>	358
38.3. Zapalenie szyjki macicy – <i>cervicitis</i>	361
38.4. Stany zapalne trzonu macicy.....	361
38.5. Zapalenie przydatków – <i>adnexitis</i>	365
39. Zakażenie ludzkim wirusem upośledzenia odporności i AIDS – <i>Tomasz Paszkowski, Radziszław Sikorski, Małgorzata H.J. Sikorska-</i> <i>Jaroszyńska</i>	368
40. Udział pielęgniarki/położnej w profilaktyce, rozpoznawaniu i leczeniu stanów zapalnych oraz zakażeń narządu rodnej kobiety – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	370
41. Badania diagnostyczne w ginekologii – <i>Grzegorz Jakiel</i>	374
41.1. Definicja	374
41.2. Planowanie badań diagnostycznych	374
41.3. Ocena wartości metod diagnostycznych.....	375
41.4. Ekonomizacja badań diagnostycznych.....	376
41.5. Metody uniwersalne.....	376
41.6. Metody diagnostyczne zaawansowane	380
41.7. Badania stosowane w celu diagnostyki szczegółowej w ginekologii.....	382

41.8. Badania wykonywane w diagnostyce niepłodności małżeńskiej	384
41.9. Badania stosowane w przypadku nietrzymania moczu	386
41.10. Badania inwazyjne.....	387
42. Operacje ginekologiczne – <i>Grzegorz Jakiel</i>	392
42.1. Wstęp	392
42.2. Klasyczna metoda operacji ginekologicznych	394
42.3. Operacje ginekologiczne endoskopowe	395
42.4. Metody znieczulenia stosowanego w operacjach ginekologicznych	395
42.5. Przegląd podstawowych i najczęściej wykonywanych zabiegów operacyjnych w ginekologii.....	396
43. Przygotowanie kobiety do operacji ginekologicznej – <i>Elżbieta Redźko</i> ..	403
43.1. Przygotowanie dalsze	403
43.2. Przygotowanie bliższe	405
44. Pielęgnowanie kobiety po operacji ginekologicznej – <i>Elżbieta Redźko</i>	408
44.1. Wczesny okres pooperacyjny	408
44.2. Dalsze doby pooperacyjne	410
45. Ćwiczenia sprawdzające – <i>Celina Łepecka-Klusek</i>	413
Skorowidz	415